

Dušanka S. Zvekić-Dušanović¹
Univerzitet u Novom Sadu
Filozofski fakultet
Odsek za srpski jezik i lingvistiku

GLAGOLSKE PERIFRAZE U NASTAVI PREDMETA SRPSKI KAO NEMATERNJI JEZIK

U savremenom srpskom jeziku, kao i u mnogim drugim jezicima, uočena je tendencija širenja analitičkih konstrukcija, među kojima su i glagolske perifraze – čvrsti spojevi funkcionalnog glagola i imenice. U lingvističkoj literaturi polemiše se o opravdanosti njihove upotrebe, vezuju se za određene funkcionalne stilove, ali se i konstatuje da su nezamenjivi u određenim komunikativnim okolnostima.

Imajući u vidu Opšte standarde postignuća za predmet Srpski kao nematernji jezik, ciljeve nastave i učenja, kao i sadržaje date u programu za ovaj predmet, u radu se zastupa mišljenje da je svrsishodno upoznati učenike s ovim tipom konstrukcija na naprednom nivou opšteg srednjeg obrazovanja. U radu se predstavlja model obrade glagolskih perifraza na času Srpskog kao nematernjeg jezika, koji uzima u obzir njihove formalne, semantičke i stilističke karakteristike.

Ključne reči: glagolske perifraze, Srpski kao nematernji jezik, nastava.

1. Uvod

Govornim predstavnicima savremenog srpskog jezika sasvim su uobičajene konstrukcije tipa *vršiti analizu* naspram *analizirati*, *voditi pregovore* naspram *pregovarati* i mnogi drugi primeri struktura koje se sastoje od funkcionalnog glagola i imenice, a koje se javljaju namesto punoznačnog glagola. Izvorni govornici srpskog jezika spontano ovladavaju ovim konstrukcijama, budući da su im svakodnevno izloženi, i to najčešće putem medija.

Ukoliko srpski nije maternji jezik, odnosno ukoliko se on uči kao nematernji ili strani, potreba da se ovlada ovim tipovima konstrukcija zavisi od uzrasta, nivoa vladanja srpskim jezikom i individualnih potreba učenika.

---

¹ dusazd@ff.uns.ac.rs

Da bi se ustanovilo postoji li takva potreba u nastavi predmeta Srpski kao nematernji jezik, u radu se najpre daje kratak osvrt na specifičnosti ovog predmeta. Uzimajući u obzir raspoloživu literaturu, razmatraju se karakteristike ovih analitičkih konstrukcija i, na osnovu prikazanog, predočava se predlog metodičke obrade ovog segmenta srpskog jezika.

2. O srpskom kao nematernjem jeziku

U Republici Srbiji nastava se, osim na srpskom jeziku, ostvaruje i na albanskom, bosanskom, bugarskom, mađarskom, rumunskom, rusinskom, slovačkom i hrvatskom. Predmet Srpski kao nematernji jezik obavezan je za sve učenike koji nastavu pohađaju na nekom od manjinskih jezika, i to od prvog razreda osnovne škole sve do završetka srednjeg obrazovanja.

Imajući u vidu princip koji važi za sve školske predmete, a naročito potrebu da se nastava Srpskog kao nematernjeg suštinski diferencira usled većih ili manjih razlika između maternjeg jezika učenika i srpskog jezika, ali i usled veće ili manje zastupljenosti srpskog jezika u neposrednom okruženju, Opšti standardi postignuća su diferencirani na: osnovni, srednji i napredni nivo. Prilikom formulisanja standarda za osnovni nivo uzeti su u obzir prvenstveno učenici koji u školu polaze bez elementarnog poznavanja srpskog jezika, na srednjem nivou nalaze se zahtevi koje može da ispuni većina učenika koji u školu polaze s određenim predznanjem srpskog jezika, odnosno čiji je maternji jezik srodan srpskom, dok su na naprednom nivou zahtevi koji podrazumevaju dobro vladanje srpskim jezikom i velikim delom se podudaraju s kompetencijama definisanim za osnovni nivo standarda za predmet Srpski jezik (kao maternji), s tim što se i na ovom nivou mogu javiti manje uočljive gramatičke, leksičke i stilske varijacije, greške, očekivane kod dvojezičnih/višejezičnih osoba (Крајишник & Звекић-Душановић 2017: 13–14).

Program za Srpski kao nematernji jezik, sačinjen na osnovu Standarda, ima dve varijante. Prva, varijanta A, namenjena učenicima čiji maternji jezik pripada neslovenskim jezicima i koji žive u homogenim sredinama, obuhvata osnovni nivo Standarda. Druga, varijanta B, namenjena učenicima čiji maternji jezik pripada slovenskim jezicima i koji žive u višenacionalnim sredinama, obuhvata srednji i napredni nivo Standarda. Uvid u program pokazuje da su glagolske perifrazе zastupljene varijanti B Programa za srednje škole/gimnazije, i to u 4. razredu (*Правилник о плану и програму наставе и учења за гимназију 2020*).

3. O glagolskim perifrazama

U srpskom jeziku je analitičku konstrukciju tipa *Verbum* (= *glagolska kopula ili semikopulativni glagol*) + *Nomen deverbativum*, sinonimičnu sa punoznačnim glagolom od kojeg je izvedena deverbativna imenica, prvi detaljnije

opisao i utvrdio neke njene specifičnosti M. Radovanović (Радовановић 1977) dodelivši joj termin *dekomponovani predikat*. Polazeći od činjenice da ovaj tip konstrukcije ima tendenciju širenja u savremenim jezicima, M. Radovanović ističe potrebu da se utvrdi teorijski status pojave dekomponovanja predikata i opiše (tadašnja) srpskohrvatska situacija. Rezultati njegovog istraživanja pokazuju visoku frekventnost ovih tipova konstrukcija u funkcionalnim stilovima koje karakteriše intelektualizovanost, uopštenost, apstraktnost (kao što su pravo, nauka, novinarstvo, politika, administracija...). Produktivne su u situacijama kada prema deverbativnim imenicama ne postoje ekvivalentne glagolske lekseme (*pokazivati tendenciju, izvršiti zločin*), kada je potrebno neutralisati momenat tranzitivnosti predikacije (*procenjujem → vršim procenu*), kada je relevantno saopštiti podatak o društvenoj institucionalizovanosti akcije (*govorim → držim govor, nadzire → vrši nadzor*). Autor zapaža da je ovaj sintaksički model posebno pogodan za anonimizaciju agensa (*došlo je do odlaganja, postignut je dogovor*). Iako u ovom radu, kako sam kaže, pojavi dekomponovanja predikata pristupa bez normativnih pretencija, M. Radovanović je mišljenja da njegovo pojavljivanje treba da „se kreće u granicama funkcionalnih stilova čije je obeležje” i da ne bi trebalo da „dolazi do stilske interferencije”, tj. do prodiranja dekomponovanog predikata u razgovorni stil (Радовановић 1977: 64–66).

Okolnosti koje je M. Radovanović opisao M. Ivić dopunjuje novim zapažanjima (Ивић 1988), među kojima su i sledeća: dekomponovani predikat omogućava ekspliciranje vidskog značenja (*razgovarao je – obavljao je razgovor/ obavio je razgovor*), stvara uslove za determinaciju pomoću prideva (*praviti besmislena poređenja – *besmisleno porediti*), predupređuje dvosmislenost (*teško se oštećuje – teško dolazi do oštećenja/dolazi do teškog oštećenja*), omogućava stvaranje antonimijskih parova (*održati obećanje – pogaziti obećanje*), njime se može suprotstaviti pasivno značenje aktivnom (*dobiti podršku – dati podršku*), služi i ekspliciranju prisutnosti ili odsutnosti onoga što se može, ali ne mora, podrazumevati u značenju glagola (*poželeti – izraziti želju*). Iako primećuje da se koristi i onda kada mu nije mesto, M. Ivić je stava da je dekomponovani predikat pogodno sredstvo za nijansiranje izraza u skladu s onim što se želi staviti u prvi plan.

Analitičke konstrukcije ovoga tipa nastavljaju da budu predmet interesovanja mnogih izučavalaca srpskog jezika. Pored termina ‘dekomponovani predikat’, za njihovo imenovanje koriste se i ‘dekomponovani glagol’ (Танасић 1995), ‘perifrastrični predikatski izraz’ (Тополињска 1982), ‘glagolska perifraza’ (Мразовић 2009). Razmatra se odnos između dekomponovanih predikata i glagolskih analitičkih izraza, daje se osvrt na druge vidove analitičkih konstrukcija (Пипер 1999: 37–43). Detaljnije se osvetljavaju pojedine semantičke klase glagolskih perifraza kao što su, na primer, one sa značenjem komunikativne

aktivnosti (Штрбац 2010: 77–88), one sa glagolima prostorno-mobilnih odnosa (Алановић 2013: 39–59), one sa glagolom *imati* (Dražić 2014: 747–756). Аксенат може бити на анализи глаголског конституента (Керкез 1997: 303–310) или номиналног конституента (Керкез 1998: 93–98). Izučavaju se iz različitih aspekata u pojedinih funkcionalnim stilovima kao što su, na primer, novinski (Јлазић-Коњик 2006: 219–304), правни (Киш & Ковачевић 2008: 233–243), научни (Ђорђевић & Весић Павловић 2020: 455–467), књижевнореторички (Петровић 1990: 507–512). Konstatacije do kojih su došli M. Radovanović i M. Ivić, kao i drugi srbisti koji su ovu temu osvetljavali iz različitih perspektiva i na različitom materijalu, ugrađene su u novije gramatike srpskog jezika (Пипер 2005: 315–321, Мразовић 2009: 203–226, Пипер & Клајн & Драгићевић 2022: 364–366).

Iako je sama pojava širenja analitičkih konstrukcija svojstvena savremenim jezicima, one se sadržinski i formalno često ne podudaraju na међујезичком плану. Na praktičan značaj izučavanja perifrastičnih predikatskih izraza, како u преводенју, тако i u didaktici, ukazuje Z. Topolinjska (Тополинська 1982). Da su inventar sinsemantičkih glagola i spojevi glagola i nominalizovanih izraza nepredvidljivi fenomeni i da su idiosinkratične osobine pojedinih jezika, potvrđuje na primerima srpskohrvatskog, makedonskog i poljskog jezika.

Анализирајући модалне глаголе и њихове перифразне еквиваленте Ј. Ајдџановић (Ајдџановић 2016) предочава један могући модел обраде глаголских перифраза у настави српског језика као страног, применљив и на увођење других перифраза. У датом моделу указује се на њихову формалну структуру, семантику, правила употребе и дистрибуције.

Значај овладавања перифрастичним конструкцијама у српском као страном језику истају Ј. Дражић и Ј. Ајдџановић (Дражић & Ајдџановић 2019). Отварајући проблем приступања двочланим структурама у процесу учења/усвајања и подучавања, ауторке проценјују да је овај феномен потребно осветлити из семантичког, лексичког и педагошког аспекта. Раd је фокусиран на семантичку групу глагола са компонентом ‘результативност’. Анкета коју су ауторке спровеле међу полјским студентима српског језика показала је да је усвајање овог сегмента језика врло захтевно и да у том процесу може доћи до грешака.

Пример контрастивног проучавања једне семантичке групе перифрастичних израза у српском и полјском језику јесте и истраживање Ј. Ајдџановић и Т. Квоке (Ајдџановић & Квока 2021) у којем се испитивању перифраза с глаголима кретања приступа из формалног и садржинског угла, те се утврђују подударности и разлике у ова два језика на синтаксичко-семантичком и прагматичком плану. Аутори закључују да глаголске перифразе захтевају посебну пажњу када је у питању њихова обрада у настави страног језика.

4. Obrada glagolskih perifraza u 4. razredu gimnazije/srednje škole

Polazi se od toga da u 4. razredu srednje škole učenici koji srpski kao nematarnji jezik uče prema B programu srpskim jezikom vladaju u meri koja će omogućiti visok stepen samostalnosti u radu na času. Uloga nastavnika jeste da usmerava i nadgleda rad učenika, da ih navodi na zaključivanje i da ukazuje na eventualne greške koje mogu biti rezultat interferencije maternjeg jezika. Potrebno je oslanjati se na njihova predznanja, kognitivne sposobnosti, aktivirati ih ne dajući im gotova znanja, već samo neophodne informacije.²

1. korak – *Identifikacija glagolske perifraze*

a) Čas na kojem će se obraditi glagolske perifraze (u daljem tekstu GP) može se započeti kratkim tekstom u kojem učenici treba da popune praznine. Tekst sadrži funkcionalne glagole, a prazne delove treba dopuniti imenicama koje semantički odgovaraju kontekstu. Očekuje se da na ovom nivou vladanja srpskim jezikom učenici poznaju i glagole i imenice u sastavu perifraza datih u tekstu. Ukoliko proceni da je potrebno, nastavnik može dati spisak imenica, ali ne redosledom kojim treba da se pojave u tekstu.

Juče oko 17 časova na uglu Cara Lazara i Cara Dušana došlo je do _____ u kojem su učestvovala dva putnička vozila. Prolaznici su pozvali policiju i hitnu pomoć. Lekari su konstatovali da je jedan od vozača zadobio teže _____ i odmah su mu ukazali _____ opremom koju su imali na _____. Onesvešćeni putnik je ubrzo došao _____. Vozila su pretrpela veliku _____.

b) Učenici zatim treba da pronađu i podvuku glagole koji su u čvrstom spoju ovim imenicama. Ovo je faza časa u kojoj se dolazi do primera GP.

² Koraci koji slede mogu se primeniti i u nastavi srpskog kao maternjeg jezika. Naime, kao što je rečeno, ova varijanta programa obuhvata srednji i napredni nivo Standarda za predmet Srpski kao nematarnji jezik. Napredni nivo Standarda za kraj opšteg srednjeg obrazovanja, za oblast Jezik, formulisan je na sledeći način: „Vlada jezikom i književnojezičkom normom na nivou izvornog govornika, u skladu sa uzrastom”. Smatra se, takođe, da su u okolnostima izrazite bliskosti maternjeg i srpskog jezika, u mnogim segmentima adekvatne metode koje se preporučuju u nastavi srpskog jezika kao maternjeg (Крајишник & Звекић-Душановић 2017: 132). Budući da se u srpskom kao nematarnjem jeziku očekuje da učenici vladaju najfrekventnijim glagolskim perifrazama, na časovima srpskog kao maternjeg jezika može se uključiti veći broj primera, mogu se istaći klase glagola koje se najčešće pojavljuju u ovim konstrukcijama, može se skrenuti pažnja na spojeve koji nisu prihvatljivi i sl.

c) Sledi popunjavanje tabele. U levu kolonu tabele učenici treba da upišu tako dobijene konstrukcije, u desnu glagole koji im semantički odgovaraju.

doći do sudara	sudariti se
zadobiti povrede	povrediti se
ukazati pomoć	pomoći
imati na raspolaganju	raspolagati
doći k svesti	osvestiti se
pretrpeti štetu	oštetiti se

Od učenika se sada očekuje da uoče formalnu razliku između primera u prvoj i drugoj koloni. Dolazi se do zaključka da su u prvoj koloni spojevi glagola i imenica, a u drugoj samostalni glagoli.

2. korak – Definisanje glagolske perifraze

Primer *doći do sudara* poslužiće za uočavanje razlika u upotrebi pojedinih glagola koji se mogu pojaviti i kao punoznačni i kao funkcionalni. Učenicima se daje niz primera na osnovu kojih može izvesti zaključak o desemantizaciji glagola u sastavu GP. I ovaj zadatak učenici delimično sami rešavaju. Na osnovu prvog primera treba da dopišu imenicu konkretnog značenja koja može da stoji uz punoznačno upotrebljen glagol.

doći do sudara – doći do kuće
 privući pažnju – privući _____ (npr. stolicu)
 staviti na raspolaganje – staviti _____ (npr. na sto)
 dovesti do besa – dovesti _____ (npr. do škole)
 dati doprinos – dati _____ (npr. knjigu)
 doneti odluku – doneti _____ (npr. doručak)

Učenici treba da obrate pažnju na razliku u značenju glagola u sastavu perifraze i punoznačnog glagola i da zaključe da u perifrasi glagol delimično gubi svoje značenje. Predočava im se termin ‘funkcionalni glagol’.

Zatim se pažnja usmerava na imenice. U sastavu GP imenica je apstraktna, izvedena od glagola.

Sada ima dovoljno elemenata da učenici, uz pomoć nastavnika, formulišu definiciju GP. Kako ni u ovoj fazi ne bi bili pasivni, nastavnik daje definiciju s prazninama.

Glagolska perifraza je čvrst spoj funkcionalnog _____ i _____, najčešće nastale od glagola. Često je zamenjiva punoznačnim _____ iz kojeg je _____ izvedena.

3. korak – *Funkcije glagolskih perifraza*

Nastavnik najavljuje sledeću fazu časa postavljajući problemsko pitanje: Ako su zamenjive punoznačnim glagolom, da li su nam glagolske perifraze potrebne?

a) Nastavnik daje sledeće primere i traži od učenika da pokušaju da pronađu glagole kojima se mogu zameniti: privući pažnju, pokazivati tendenciju, izvršiti atentat, imati priliku, stupiti na snagu, posvetiti pažnju, vršiti uviđaj, postići uspeh.

Zaključuje se da postoje GP koje nemaju svoj glagolski ekvivalent, te da ove konstrukcije nekad služe popunjavanju leksičkih praznina u glagolskom sistemu.

b) Učenici treba da uoče razliku u glagolskom vidu u sledećim primerima i uporede ih s vidom odgovarajućih punoznačnih glagola (*analizirati, savetovati, predavati*):

vršiti analizu	davati savete	držati predavanje	_____ vid
izvršiti analizu	dati savete	održati predavanje	_____ vid

Zaključuje se da GP mogu imati ulogu pri izražavanju glagolskog vida.

c) Za uočavanje upotrebe GP u izražavanju pasivnog značenja mogu se dati primeri tipa:

dati podršku – dobiti podršku

naneti oštećenje – pretrpeti oštećenje

staviti na raspolaganje – biti na raspolaganju

Zaključuje se da pomoću GP možemo ukazati na razliku između aktivnog i pasivnog značenja.

d) Sledećim primerima pokazuje se mogućnost ekspliciranja nekih semantičkih momenata pomoću GP, a koji se ne podrazumevaju u značenju glagola:

Poželela je da se vidi s njim. – Izrazila je želju da se vidi s njim.

Uveren je da će operacija biti uspešna. – Izrazio je uverenje da će operacija biti uspešna.

ponadati se – _____ biti zabrinut _____

začuditi se – _____ biti zahvalan _____

Zaključuje se da GP nedvosmisleno ukazuje na to da je neko psihičko stanje iskazano rečima ili na neki drugi način (gestom, mimikom).

e) Da bi uočili ulogu GP u situaciji anonimizacije agensa, učenicima se predočavaju primeri pasivnih konstrukcija:

Postignut je sporazum o zabrani izvoza nafte. – ? su se sporazumeli...
Doneta je odluka o produžavanju raspusta. – ? je odlučio...

Obeležavanje pasa vrši se mikročipovima. – ? obeležava...
Pre intervencije obavlja se razgovor sa pacijentom. – ? razgovara...

Zaključuje se da su GP pogodno sredstvo u situaciji kada nije potrebno ili se ne želi iskazati vršilac radnje.

4. korak – *Stilske karakteristike glagolske perifraze*

a) U ovom zadatku potrebno je povezati date primere s odgovarajućim tipom teksta.

<p><i>Vršimo odvoz šuta, otpada, granja i slično.</i></p> <p>Okrivljeni može <i>podići tužbu</i> protiv tužioca koji mu je <i>uvredu naneo</i>.</p> <p><i>Do sukoba je došlo</i> kada su Talibani pokušali da zauzmu glavni grad.</p> <p>Kod sva tri specifična laboratorijska parametra <i>postojala je tendencija</i> da budu viši kod preminulih.</p> <p>Licu koje nije sposobno za bezbedno učešće u saobraćaju učesnik u saobraćaju je dužan da <i>pruži pomoć</i>.</p> <p>Primeri koji su ovde navedeni dozvoljavaju da se <i>izvedu neki zaključci</i> o vremenskim rečenicama.</p> <p><i>Pružamo</i> vam <i>mogućnost</i> da <i>obavljate posao</i> prevoza tereta u međunarodnom transportu.</p> <p>Sadašnja politička situacija u zemlji može da <i>nanese štetu</i> vladavini prava.</p>	<p>naučni tekst</p> <p>zakon</p> <p>oglas</p> <p>novinski tekst</p>
---	---

b) Nastavnik zatim postavlja pitanje da li bi u kontekstu neformalnog razgovora bilo prikladno upotrebiti ovakve konstrukcije:

Ej, zdravo. Šta radiš?

- Evo, vršim kopaње bašte. – _____
- Evo, vodim razgovor s drugaricom. _____
- Evo, vršim plaćanje računa. – _____ : _____
- Evo, obavljam kupovinu cipela. – _____

c) Tekst koji sledi duhovito karikira gomilanje analitičkih konstrukcija tamo gde im nije mesto. Zadatak je da se izdvoje konstrukcije koje stilski odudaraju od stila koji karakteriše bajke i da se zamene odgovarajućima:

Bezlična Pepeljuga

„... Tačno u ponoć došlo je do prekida u dejstvu čarolije i Pepeljuga se dala u bekstvo. Tom prilikom došlo je do gubitka jedne cipelice. Sledećeg dana, po prinčevom naređenju, došlo je do masovne potrage za devojkom kojoj pripada cipela. Kada su prinčevi izaslanici došli do Pepeljuginе kuće, došlo je do pokušaja prevare od strane maćehe i njenih kćeri, ali se na kraju ipak došlo do istine, pa je Pepeljuga svečano odvedena princu i između njih je došlo do braka.”

Ivan Klajn, iz knjige *Ispeci pa reci*

Nakon ovih zadataka razgovora se o stilskim karakteristikama GP i zaključuje se da su prikladnije u formalnom izražavanju, kada su teme apstraktne, da su adekvatne u jeziku prava, nauke, novinarstva, administracije. Nisu obeležje razgovornog, neformalnog stila, a njihova neadekvatna i prekomerna upotreba može biti znak nedovoljne ovladanosti jezičkom kulturom.

5. korak – Poređenje s maternjim jezikom

U završnom delu časa može se povesti razgovor o zastupljenosti GP u maternjem jeziku učenika. Od njih se traži da, ukoliko su primetili tokom časa, iznesu zapažanja o nekim podudarnostima i razlikama u strukturi i semantici ovih konstrukcija u srpskom i maternjem jeziku.

5. Zaključak

Imajući u vidu, s jedne strane, potrebu da učenici funkcionalno ovladaju srpskim jezikom i, s druge strane, karakteristike i frekvenciju GP, u radu se smatra da je opravdano učenike upoznati i s ovim strukturama srpskog jezika. Usled specifičnog domena upotrebe GP, njihova obrada preporučljiva je na višem uzrastu i sa učenicima koji bolje vladaju srpskim jezikom.

Ovom segmentu srpskog jezika može se pristupiti na različite načine, što zavisi od opredeljenja nastavnika, predznanja i potreba učenika. U radu je

predstavljen model obrade GP u kojem se polazi od toga da učenici imaju dovoljno predznanja da bi se aktivno uključili u proces identifikovanja, definisanja, određivanja funkcija i stilskih karakteristika GP. Procenjeno je da nije moguće, niti svrsishodno obraditi sve specifičnosti i modele GP, te su odabrane njihove ključne karakteristike i frekventni primeri.

Literatura

- Ajdanović, J. & T. Kvoča (2021). Перифрастични изрази с глаголима кретања у српском и пољском језику. *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику* LXIV/2, 185–201.
- Алановић, М. (2013). Типични структурно-семантички модели перифраза са глаголима просторно-мобилних односа. *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику* LVI/2, 39–59.
- Дражић, Ј. & Ј. Ајдановић (2019). Усвајање перифрастичних конструкција у српском језику као страном. *Прилози проучавању језика* 50, 183–195.
- Ђорђевић, Д. & Т. Весић Павловић (2020). Употреба декомпонованог предиката у научним радовима на српском језику. У: Ј. Шаранац Стаменковић и др. (ур.), *Наука и савремени универзитети 9: Нови правци истраживања у друштвеним и хуманистичким наукама*. Ниш: Филозофски факултет, 455–467.
- Ивић, М. (1988). Још о декомпоновању предиката. *Јужнословенски филоло* XLIV, 1–5.
- Јакић, М. (2011). О типологији декомпонованих конструкција у српском језику. *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику* LIV/1, 151–165.
- Керкез, Д. (1997). Глаголски конституент перифрастичних предикатских конструкција (у српском и руском језику). *Српски језик* 1–2, 303–310.
- Керкез, Д. (1998). Номинални конституент перифрастичних предикатских конструкција. *Славистика* II, 93–98.
- Киш, Н. и Ј. Ковачевић (2008). О степену аналитизма декомпонованих предиката у правном стилу. *Прилози проучавању језика* 39, 233–243.
- Крајишник, В. & Д. Звекић-Душановић (2017). *Општи стандарди јосипинућа за предмет Српски као немајарњи језик за крај првог и другој циклуса обавезног образовања, општеј средњеј образовања и основној образовања одраслих: Приручник за наставнике*. Београд: Мисија ОЕБС-а у Србији.
- Лазич-Коњик, И. (2006). Структура, функција и лексикографска обрада перифрастичних предиката. На примерима из дневне штампе. *Зборник Мајице српске за филологију и лингвистику* XLIX/1, 219–304.

- Петровић, В. (1990). О перифрастичном предикату са глаголом *чинити* у Његошевом језику. *Научни састајак слависта у Вукове дане 18/2*, 507–512.
- Пипер, П. (1999). Аналитички глаголски изрази и декомпоновани предикати типа „изразити захвалност”. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* XLII, 37–43.
- Пипер, П. (2005). Предикат. У: П. Пипер, И. Антонић, В. Ружић, С. Танасић, Љ. Поповић, Б. Тошовић (2005). *Синтакса савременога српског језика. Просја реченица*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига, Матица српска, 301–343.
- Пипер, П., И. Клајн & Р. Драгићевић (2022). *Нормативна граматика српског језика. Четврто, измењено и доуњено издање*. Нови Сад: Матица српска.
- Правилник о плану и програму наставе и учења за гимназију*. Службени гласник Републике Србије, Просветни гласник LXIX/4. Београд, 2. јун 2020.
- Радовановић, М. (1977). Декомпоновање предиката (на примерима из српскохрватског језика). *Јужнословенски филолоџ* XXXIII, 53–86.
- Танасић, С. (1995). Декомпоновање глагола и структура просте реченице. *Јужнословенски филолоџ* LI, 157–166.
- Тополинска, З. (1982). Перифрастични предикатски изрази на међусловенским релацијама. *Јужнословенски филолоџ* XXXVIII, 35–49.
- Штрбац, Г. (2010). Глаголске перифразе са значењем комуникативне активности. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* LIII/2, 77–88.
- ***
- Ајдџановић, Ј. (2016). Modalni glagoli i njihovi perifrazni ekvivalenti u nastavi srpskog jezika kao stranog. *Српски као страни језик у теорији и пракси III. Тематски зборник радова*. Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 51–59.
- Дражић, Ј. (2014). Glagol *imati* kao konstituent glagolske perifraze u srpskom jeziku. У: С. Гудурић, М. Стефановић (ур.), *Језици и културе у времену и простору: тематски зборник 3*. Нови Сад: Филозофски факултет, 747–756.
- Мразовић, Р. (2009). *Gramatika srpskog jezika za strance. Drugo, prerađeno i dopunjeno izdanje*. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.

Dušana Zvekić-Dušanović

**VERBAL PERIPHRAIS IN THE TEACHING
OF THE SUBJECT SERBIAN AS A NON-MOTHER TONGUE**

Summary

The paper starts from the view that the older students who attend the subject Serbian as a non-native language at an advanced level need to master frequent verb periphrasis, i.e. structures made according to the model Verbum (= verbal copula or semi-copulative verb) + Nomen deverbativum. These students know the Serbian language to such an extent that we can expect a high level of independence in class. Thus, the teacher's role would be to prepare the work material, guide and supervise the students' work, to lead them to conclusions and point out possible mistakes that may result from mother tongue interference. The proposal for processing this teaching unit is designed in 5 steps: 1. Identification of verb periphrasis, 2. Definition of verb periphrasis, 3. Functions of verb periphrasis, 4. Stylistic characteristics of verb periphrasis and 5. Comparison with native language. This procedure would enable students to acquire functional knowledge of these linguistic units as well as their formal, semantic and stylistic characteristics.

Key words: verbal periphrasis, Serbian as a non-mother tongue, teaching.